

België – Belgique
PB – PP
3620 Lanaken
Cicindria
BC 30244

Erica

Contactblad van de Limburgse Natuurgidsen

VU: VZW WLN – Vatstraat 3 – 3620 Lanaken – Afgiftekantoor: 3620 Lanaken Stationsstraat – Erkenningsnummer P702057

Lente 2012

April – Mei – Juni
Driemaandelijks

Algemene Informatie

Jaargang 39 - Magazine Lente 2012

Voorzitter

Leo Thomassen
Velmerlaan 12
3806 Velm Sint-Truiden
TEL: 011 68 88 11
email: leo.thomassen@skynet.be

Secretaris – Persverantwoordelijke

Luc Reinquin
Wiekstraat 119
3600 Genk
TEL: 089 36 26 38
email: luc.reinquin@telenet.be

Penningmeester

Robert Spelmans
Rode Kruisplein 12/3 bus 1
3940 Hechtel
TEL: 011 73 44 87
email: spelmans.robert@skynet.be

CVN Limburg

Het Groene Huis
tav Petra Haesen
Domein Bokrijk
3600 Genk
TEL: 011 26 54 82
email: petra.haesen@c-v-n.be

Verantwoordelijke Uitgever

Marc Van de Sande
Vatstraat 3
3620 Lanaken
TEL: 0499 71 86 00
email: erica@limburgsenatuurgidsen.be

Abonnementen

€8,00 of €10,75 (inclusief verzekering) met vermelding van Erica + 'Naam' op:
RekNr: 235-0010248-75.
IBAN: BE05 2350 010248 75
BIC: GEBABEBB

Ledenadministratie

Etienne Vanoirbeek
Oude Processieweg 32
3850 Nieuwerkerken
TEL: 011 68 61 25
email: etienne.vanoirbeek@skynet.be

Druk:

Drukkerij Begas
3620 Lanaken

Cover Fotografie:

Henny J. de Groot
www.natuurfoto-zeevang.nl

www.limburgsenatuurgidsen.be

Algemene informatie	2
Inhoud	3
Woordje van de voorzitter.....	4-5
In memoriam	6-8
Groene winkel	9
Diplomerings natuurgidsen 2011.....	10-11
Vissen in onze beken en rivieren	12-15
Cursus natuurgids 2012	16
Jaarvergadering 2012	17-18
Wandelen langs de Zwarte Beek	19-21
Vormingsactiviteiten	22-25
Gedragscode voor mycologen.....	26-27
Er was eens	28-30
Bibliografie	31
Kalender	32

Nieuws van CVN

- Ontdek je vrijetijdsactiviteit van voorjaar 2012 in de nieuwe CVN-vormings-brochure
- Word fan van CVN op Facebook
- Je kan je abonneren op de nieuwsbrief.
- en veel meer....

Alle informatie vind je op www.c-v-n.be

Woordje van de voorzitter

Leo Thomassen

Erica Lente 2012

De winterkou is dan toch gekomen in februari, veel later dan verwacht maar het was tijd want de natuur dacht dat hij al kon beginnen met de voorbereidingen voor de lente. Vandaag is hij daarmee volop bezig. Op 21 maart heeft de zon ook al 4 uur meer kans om te schijnen dan op 21 december.

Wij kijken even enkele maanden terug.

Wij ontmoetten op 10 december 14 nieuwe natuurgidsen die hun diploma ontvingen uit de handen van gedeputeerde Frank Smeets en Rosine Van Oost, voorzitter van CVN. Een mooie groep waarvan wij hopen dat wij hen nog dikwijls zullen ontmoeten op diverse initiatieven voor en in de natuur.

Verder in deze Erica komen wij nog terug op de diplomering. Op 7 januari hadden wij dan de jaarvergadering in Koersel van de Limburgse Natuurgidsen. Bijzonder geslaagd mogen wij deze feestvergadering noemen en het cliché 'de afwezigen hadden ongelijk' is hier zeker van toepassing. De organisatie, onder leiding van Lisette en Luc en bijgestaan door een enthousiaste ploeg van de Watersnip was perfect. Ook hierover een verslag, verder in dit nummer. Volgend jaar zijn wij te gast in Maasmechelen en ik mag u verklappen dat de voorbereidingen al gestart zijn. Zorg dat je erbij bent.

Op 10 januari overleed Guido Van Steenberghe. Hij was gedurende enkele tientallen jaren, tot eind 2010, voorzitter van het Centrum Voor Natuur- en Milieueducatie (CVN). Guido kwam graag naar Limburg en de uitreiking van de diploma's aan de Limburgse natuurgidsen was voor hem een vast punt in zijn agenda. Met hem verliezen wij de man die tevens aan de basis lag van de oprichting van de Werkgroep Limburgse natuurgidsen.

Januari is voorbij en dan wordt het bijna traditioneel de start van een nieuwe cursus natuurgids in Bokrijk, het eerste weekend van februari. Gaby heeft het Limburgse landschap opnieuw afgeschuimd om vrijwilligers te vinden die bereid zijn om de lessen te verzorgen en de cursisten te begeleiden. Wij zijn weer gelukkig dat dit bij ons nog mogelijk is en zijn deze mensen daarvoor bijzonder dankbaar.

Met 15 zijn ze, de cursisten die met veel inzet tot tegen de volgende winter zich zullen bekwamen in de studie van de natuur en het milieu. Naar het voorbeeld van Tongeren gaan de lessen door op vrijdagavond in het Groene Huis. De cursisten kregen zelfs een zaklamp om in de haagbeukendreef de weg naar de parking terug te vinden.

De cursus in Tongeren is al goed halfweg en daar is het de volgende maanden utkijken naar excursies, stagewandelingen en biotoopstudies.

Woordje van de voorzitter

Erica Lente 2012

Een vast punt op het programma zijn ook de vormingsactiviteiten. U vindt ze terug achter op de buitenkaft van deze Erica. Stilstaan is achteruitgaan, daarom dit aanbod om gratis nog meer natuurstudie op te doen. Een hele schare vrijwilligers staat klaar om u daarmee te helpen.

Tenslotte doen wij nog een oproep aan de lezers die tot vandaag vergeten hebben hun lidgeld en abonnement voor Erica 2012 te hernieuwen. Voor de centen moet u het niet laten. Wij zijn, denk ik, de goedkoopste vereniging van uren in de omtrek en als lezer van Erica blijft u op de hoogte van de activiteiten van de Werkgroep. Wij nodigen u zelfs uit om ook eens een verslag van een activiteit te schrijven dat maakt dan ons blad nog meer 'voor en door' de Limburgse natuurstudie.

Leo

Beste natuurstudie

Wil je ook in 2012 ons contactblad Erica ontvangen, vergeet dan niet je abonnement op ERICA te vernieuwen.

Wil je Erica dan ook op het juiste adres toegestuurd krijgen, vergeet dan niet het juiste adres, (waar je Erica wil ontvangen) te vermelden op het overschrijvingsformulier.

Ter herinnering, onderstaand de verschillende mogelijkheden van abonnement:

1. Je kan kiezen voor een lidmaatschap 2012 zonder verzekering €8,00
2. Je kan ook kiezen voor een lidmaatschap 2012 met verzekering voor de wandelingen die je begeleidt, (dit is geen verplichting). Hiervoor betaal je een supplement van €2,75. Je betaalt nu €8,00 lidgeld + €2,75 (verzekering) totaal €10,75
3. Als beide partners natuurwandelingen willen begeleiden en beiden wensen een verzekering af te sluiten dan betaal je:
lid 1: €10,75 (lidgeld €8 + €2,75verzekering)
lid 2: €2,75 (verzekering)
Totaal: €13,50 (op overschrijving, steeds vermelden beide leden met verzekering)

RekNr: 235-0010248-75.

IBAN: BE05 2350 010248 75

BIC: GEBABEBB

Als je nog vragen hebt, contacteer:

Etienne Vanoirbeek 0476269817, etienne.vanoirbeek@skynet.be

Guido Van Steenberghe (1937 - 2012)

Niemand beter dan Paul Stryckers, directeur van CVN, kan getuigen over de betekenis van Guido Van Steenberghe voor de Vlaamse natuur- en milieubeweging.

Bijna alle natuurgidsen in Limburg hebben hem ontmoet bij hun diplomering, een plechtigheid waarvoor de voorzitter van het CVN graag naar Limburg kwam.

Hierna publiceren wij een verkorte tekst van het 'In memoriam', geschreven door Paul.

hadden voor zijn engagement binnen de natuur- en milieueducatie.

Guido groeide op in Antwerpen, maar ontwikkelde al snel een grote belangstelling voor natuur als lid van de 'afdeling België' van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie. Toen ze de tijd rijp achtten, richtten hij en zijn medestanders de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie op, de huidige Jeugdbond voor Natuur en Milieu. Ook na zijn jeugdbondperiode bleef hij naar het Noorden kijken. De oprichting, in 1960, van het IVN in Nederland had hem sterk aangesproken.

Nadat het IVN in 1963 met de organisatie van natuurgidscursussen begonnen was, probeerde hij een dergelijk initiatief in Vlaanderen van de grond te krijgen. Hij wendde zich daarvoor tot de toenmalige koepel van de natuurbehoudsverenigingen, het Nationaal Verbond voor Natuurbescherming. Daar verkreeg hij dat in 1965 een 'werkgroep natuurbeschermingseducatie' werd opgericht. Het volgende jaar al ontpopte deze werkgroep zich tot 'Centrum Voor Natuurbeschermingseducatie' en gingen in Antwerpen en Gent de eerste cursussen natuurgids van start. Guido ondervond daarbij veel steun van wijlen prof. Dr. Jan Hublé van de universiteit Gent, die toen Guido's mentor was bij de studies biologie die hij als werkstudent voltooide. Jan Hublé werd meteen de eerste voorzitter van het kersverse CVN. Guido werd algemeen secretaris en vanaf 1984 zelf voorzitter van het CVN, wat hij tot eind 2010 zou blijven.

In de nacht van dinsdag 10 op woensdag 11 januari 2012 is Guido Van Steenberghe overleden. De betekenis van Guido voor het CVN kan moeilijk overschat worden, Guido was immers gedurende tientallen jaren het CVN. Guido ging al die tijd naar alle slotzittingen van de cursus natuurgids waar hij de cursisten vertelde over de principes van de Nederlandse natuurbehoudspioniers Heimans en Thijssse, die hem sterk geïnspireerd

Guido Van Steenberghe (1937 - 2012)

In die beginperiode moest het CVN nog zijn weg zoeken. Behalve de cursussen natuurgids werden samen met de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie jeugdnatuurwerkkampen georganiseerd. Vanaf de jaren zeventig concentreerde CVN zich op zijn kerntaak: de natuur- en milieueducatie binnen het sociaal-cultureel volwassenenwerk omdat natuur- en milieueducatie voor Guido een maatschappelijke en culturele opdracht was, iets wat nu ruim aanvaard is, maar toen nog op veel onbegrip stuitte. Deze discussie had mede voor gevolg dat de erkenning van CVN op het nieuwe decreet vormingswerk met een jaar vertraagd werd.

Als algemeen secretaris en later als voorzitter maakte Guido de groei van CVN mee. Vanaf 1995 kwamen er provinciale educatieve medewerkers. Het aantal erkende vormingsuren groeide van 1000 tot 3000. De cursus natuurgids, die de eerste twaalf jaar de enige cursus van CVN was, werd aangevuld met tal van lange en korte cursussen, losse activiteiten en vakantieprogramma's. Vandaag de dag maken de cursussen natuurgids nog een kleine helft van het totale aantal vormingsuren uit.

Begin deze eeuw kreeg Guido aandacht voor een nieuwe internationale ontwikkeling, die van educatie voor duurzame ontwikkeling of EDO. Hij zag er meteen de nieuwe kansen in die er voor CVN in weggelegd waren en stuurde de organisatie bij. EDO werd een van de krachtlijnen van het beleidsplan 2006-2010. Guido zorgde ervoor dat CVN maatschappelijk op de kaart werd

gezet, door zijn deelname aan tal van overlegfora, zoals de milieukoepel BBL, de Vlaamse Raad voor het Leefmilieu (later Mina-raad), de Hoge Raad voor Natuurbehoud, het NME-platform en later het EDO-platform van de Vlaamse Overheid enz.

In 1971 was het CVN samen met 37 andere organisaties aanwezig op de officiële oprichting van de Bond Beter Leefmilieu / Inter-environnement te Brussel. Guido trad toe tot de Raad van Beheer van wat toen nog de unitaire BBL was, als confederatie van Bond Beter Leefmilieu vzw en Inter-environnement asbl. Na het plotse overlijden van Herman Delaunois werd Guido in 1983 de tweede voorzitter van BBL, die inmiddels BBL-Vlaanderen geworden was.

Zijn belangstelling, het voorbije decennium, voor educatie voor

In memoriam

Paul Stryckers

Guido Van Steenberghe (1937 - 2012)

duurzame ontwikkeling werd opnieuw doorgetrokken naar een ruimer engagement: gedurende 10 jaar was Guido voorzitter van VODO, het Vlaams Overleg Duurzame Ontwikkeling. Ook hier probeerde hij vooral een bruggenbouwer te zijn.

Professioneel werkte Guido bij de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen. Daar zal hij herinnerd blijven als diegene die daar in 1969 de Opvoedkundige Dienst van de oprichtte, naar het voorbeeld van o.m. Artis in Nederland. In 1974 werd hij hoofd van het domein Planckendaal (een afdeling van de zoo te Mechelen) om vier jaar later de functie van conservator van de musea en verantwoordelijke externe relaties – wetenschapszaken van de zoo op te nemen.

Zonder overdrijven kan worden gesteld dat Guido Van Steenberghe leefde voor de milieu- en natuurbehoudsbeweging,

en daar zelf in ruime mate mee gestalte aan gegeven heeft. Toch bleef Guido bij dit alles op persoonlijk vlak een bescheiden persoon, die moeilijk over zichzelf kon praten. Dit werd nog bemoeilijkt toen begin jaren negentig zijn trouwe compagnon de route, Anita Brems, hem ontviel. Eind 2010 begon het zichtbaar minder goed te gaan met Guido. Hij bleef formeel lid van de raad van bestuur van CVN, maar vertoonde zich niet meer op de vergaderingen. Na de zomer van 2011 werd het stilaan duidelijk dat hij zwaar ziek was, maar hij stelde geen prijs op persoonlijk contact. Daarna is het snel gegaan.

Het is duidelijk dat Guido binnen CVN een leemte achterlaat die niet op te vullen is.

Paul Stryckers,
directeur

Wij wensen de familie en vrienden van Guido veel sterkte met het verlies van hun dierbare.

Groene Winkel

Natuurhulpcentrum

Nestkasten

Optiek

- Kite
- Swarovski

Boeken

Openingsuren winkel: elke dag (ook weekend) van 9u - 22u

Interesse in optiek: maak vrijblijvend een afspraak 089/85.49.06

NATUURHULPCENTRUM vzw

Industrieweg Zuid 2051

3663 Opglabbeek

Tel: 089/85.49.06

Fax: 089/858537

E-mail: info@natuurhulpcentrum.be

RekNr.: 235-0407227-33

Diplomering natuurgidsen 2011

Bokrijk 10 Dec 11

Leo Thomassen

Het was weer feest op 10 december in Bokrijk.

De cursisten natuurgids in Bokrijk zagen hun inspanningen van een jaar bekroond met de diplomering in de bovenzalen van het kasteel.

Wij houden eraan om elk jaar opnieuw deze mensen in de bloemetjes te zetten. Ook hun partners betrekken wij in deze plechtige uitreiking.

Voor deze gelegenheid kunnen wij al elk jaar rekenen op de aanwezigheid van de gedeputeerde van Leefmilieu en Natuur, de heer Frank Smeets en van de voorzitter van het Centrum Voor Natuur- en milieueducatie. Voor de eerste maal was dit Rosine Van Oost, sedert 2011 voorzitter van het CVN. Vroeger kwam voorzitter Guido Van Steenberghe die nu ernstig ziek was en die inmiddels overleed op 10 januari.

Met 14 waren zij die de lessenreeks tot een goed einde brachten, het eindgesprek doorstonden, een stagewandeling organiseerden en hun biotoopstudie presenteerden. Een hele boterham, als je 't mij vraagt, maar toch de moeite waard als je het resultaat bekijkt.

Zij hebben de kennis en de kunde om een groep mensen in de natuur te begeleiden en het mooie van het verhaal is dat zij er ook nog plezier zullen aan beleven. 'Wandelen krijgt een andere dimensie'.

Op de plechtigheid werd heel wat goede raad uitgedeeld door de sprekers met toch als voornaamste boodschap dat wij, natuurgidsen, moeten overtuigd zijn van onze verbondenheid met de natuur en dat wij deze verbondenheid, die ook respect betekent, moeten uitdragen naar onze omgeving.

De voorzitter dankte alle medewerkers voor hun vrijwillige inzet. Een bijzondere dank was er voor de provincie Limburg en de gedeputeerde. Wij konden gebruik maken van het leslokaal in het Groene Huis, de zaal hier in het kasteel voor de diplomering en als kers op de taart, de receptie als afsluiter van dit feestmoment.

Wij maken een nieuwe afspraak in december 2012 om dan de diploma's uit te reiken aan de natuurgidsen van de cursus Tongeren en opnieuw van de cursus Bokrijk 2012.

Leo

Diplomering natuurgidsen 2011

Leo Thomassen

Borkrijk 10 Dec 11

Gediplomeerde natuurgidsen 2011

Becherer Jürgen
Bijns Gerda
Carrique Pelegrin Fernando
Cochez Jacques
Delbecque Martine
Didden Maurice
Gielen Viviane
Grouwels Gustaaf
Haijen Robert
Hoogendam Marjon
Jamaer Christine
Peeters Paul
Thomassen Eddy
Wevers Jan

Houthalen
Zutendaal
Houthalen
Hasselt
Hasselt
Maasmechelen
Munsterbilzen
Alken
Sint-Truiden
Meeuwen-Gruitrode
Hasselt
Lummen
Hasselt
Oplabbek

Cursus natuurgids 2012

Gaby Lormans

Het groene huis te Bokrijk - Tongeren

**Ik heb een steen verlegd in een rivier
op aarde.
Het water gaat er anders dan voorheen.
De stroom van een rivier hou je niet
tegen.
Het water vindt altijd een weg omheen.

**Ik heb een steen verlegd in een rivier
op aarde.
Nu weet ik dat ik nooit zal zijn
vergeten,
ik leverde bewijs van mijn bestaan.
Omdat, door het verleggen van die ene
steen,
het water nooit dezelfde weg kan gaan.**

Bram Vermeulen
De steen

In het verleden heb ik, naar de aanloop naar onze nieuwe cursus natuurgids toe, steeds een song of tekst gehoord dat ik kon linken aan de nieuwe start. Ook dit jaar heeft men bij radio 2 weer zijn best gedaan om een liedje te draaien dat mij opviel.

In de rivier van het leven zullen deze nieuwe cursisten waarschijnlijk een steen verplaatsen in hun eigen stroom. Maar uit ervaring weten de meeste natuurgidsen dat het daar niet bij moet blijven.

Wanneer we het verhaal van de natuur op een goede, positieve manier kunnen overbrengen op onze medemensen kunnen we hopelijk nog vele riviertjes in dezelfde richting laten stromen.

De eerste les en de eerste excursie van de cursus 2012 zijn ondertussen achter de rug. Sneeuw en ijs waren net op tijd verdwenen om het landschap van het Kempisch plateau te onderzoeken (foto).

De cursus in Tongeren is ondertussen al halverwege. We merken dat daar flink gewerkt wordt want de eerste aanvragen voor stagewandelingen lopen al binnen. De stuwende krachten van de vrijwillige begeleiders zullen er zeker voor iets tussen zitten.

Gaby

Foto: jos.vandenbergh@gmail.com

Verslag jaarvergadering

Anne-Marie Horten

Koersel 07 Jan 2012

Om 8u begon de dag in feestzaal "COR" in Koersel.

Mijn echtgenoot Cor, dochter Sofie en ikzelf voegden ons bij de andere vrijwilligers en schoten meteen in actie. De stoelen werden netjes op rijen gezet, de tafels mooi ingedekt, wisten we het niet goed, dan riepen we op Lisette, zij had alles zorgvuldig voorbereid.

Om 9u was de zaal tiptop in orde, we waren dan ook met een grote groep vrijwilligers, een deel verbonden aan het bezoekerscentrum De Watersnip en het hele bestuur van de werkgroep van de LNG.

De dames en enkele heren hadden ondertussen in de keuken de schotels voor het eetbuffet klaargemaakt.

Stilaan kwam de ene natuurgids na de andere binnen, er werd gul gezoend en Nieuwjaar gewenst en iedereen genoot van een lekker tasje koffie met een koekje.

Om 10 uur nam Leo het woord en iedereen luisterde aandachtig.

Willy Vanlook vertelde bij een fotoreportage over natuur en landschap in het beekdallandschap van de Zwarte Beek vroeger en nu. Het waren zeer mooie beelden en een zeer leerrijke uiteenzetting. Zelfs de ouwe getrouwen kwamen nog nieuwe dingen te weten.

Het is leuk te weten dat je door mee te helpen aan de beheerswerken, je een klein steentje hebt bijgedragen aan de instandhouding van al dat moois.

Lisette en haar ploeg zorgden voor een lekkere maaltijd, eerst soep en dan een rijk gevuld buffet met een glaasje wijn.

Om half twee vertrokken de verschillende wandelgroepen.

Verslag jaarvergadering

Anne-Marie Horten

Koersel 07 Jan 2012

Willy Vanlook nam je op sleeptouw voor een landschapswandeling langs de Coorselse Bergen, de duinen van het Signaal van het Fonteintje en de vallei van de Zwarte Beek. Laarzen waren er echt wel nodig, zo kon je ontdekken dat de vallei wel degelijk kletsnat is en dat de werkelijkheid even mooi is als de foto's.

Corry Goossens nam je mee voor een bezoek aan het machinepark. In de loods zijn op woensdag de techniekers actief, maar soms ook op andere dagen, want Willy Cools was er druk in de weer met de veldkeuken. Na een wandeling op het terrein werden koeien, schapen en pony's bewonderd en geknuffeld.

Willy Neys en Wim Goris trokken naar de heide op het militair domein voor een prachtige winterse natuurwandeling van 9 km. Grote delen van de heideterreinen worden begraasd door Drentse Heideschapen onder de hoede van de herders Henk en Lief.

Samen met Sofie ging ik naar het bezoekerscentrum De Watersnip waar Jan Kenens vertelde over de werking van het centrum, de tentoonstelling en de beekmaquette.

Na een kort filmpje over "Het beekdallandschap van de Zwarte Beek"

was het tijd voor een frisse neus.

We wandelden rond de Coorselse bergen waar Jan vertelde over het nieuwe project voor andersvaliden.

Terug aan het bezoekerscentrum gekomen stond er weer een tafel vol lekkers.

De andere groepen kwamen ook toe. Iedereen had er duidelijk van genoten, er werd nog wat gezellig bij gekletst en langzaam trok elk tevreden naar huis. Het was een zéér geslaagde dag van samenhorigheid!

Anne-Marie Horten

Wandelen langs de Zwarte Beek

Rudi Geenen

Op stap met de Limburgse Natuurgidsen

Voorzien van laarzen vertrekt onze groep onder leiding van Willy Vanlook voor een landschapswandeling. Vanuit Koersel-kapel stappen we naar de Coorselse bergen. Lea Vaes geeft ons hier mee op welke wijze het bezoekerscentrum deze landduinen inzet voor educatie naar scholen toe. Van daaruit krijgen we via een grote poort toegang tot het militair domein.

Chris Dictus steekt meteen van wal met uitleg over het natuurherstel van de heide. In het LIFE-DANAH project, wat liep tussen 2003 en 2010, konden met financiële hulp van Europa en het bundelen van de krachten en middelen van zowel Agentschap Natuur en Bos, de militaire overheid alsook Natuurpunt bomen gerooid worden en heide geplagd. Het aantal Nachtzwaluwen nam in groten getale toe.

Corridors in het boscomplex moeten er voor zorgen dat een betere genetische uitwisseling bij het Gentiaanblauwtje (de vlinder) zich kan voltrekken.

Ook konden we zelf vaststellen dat er pas kleine dennen in de heide gemaaid werden met behulp van een bosmaaier. Verder bestaat het beheer in het extensief laten grazen van Aberdeen-Angus-runderen en door de schaapskudde van Lief en Henk. Een beetje verder op het terrein toont Willy waar ooit de grote gracht voor ontwatering van het militair domein gegraven werd alsook enkele vennen die in de zeventiger jaren zouden opgevuld worden om zo goed mogelijk met militaire voertuigen op dit terrein te kunnen oefenen. Door te gaan praten met de toenmalige militaire overheid werden deze plannen snel afgevoerd en ja, er werden zelfs plaatsen op het terrein aangeduid die verboden werden voor militaire oefeningen. Blijkt achteraf dat het bosven en de andere vennen rijk zijn aan zeldzame planten en er voor zorgen dat de heikikker en de rugstreeppad kunnen overleven.

Onderweg merken we de Grondster op, een zeldzaam plantje dat hier terug te vinden is door het intensief rijden met militaire voertuigen.

Op de duinen vertelt Willy ons dat deze vroeger wel enkele meters hoger waren. De duinen worden hier véél bereden wat er voor zorgt dat deze kunnen stuiven. Je kan er bij mooi weer heel wat ongewervelden en de levendbarende hagedis aantreffen die een zonnebad komen nemen.

Wandelen langs de Zwarte Beek

Rudi Geenen

Op stap met de Limburgse Natuurgidsen

Vervolgens verlaten we het militair domein om de natte beekvallei op te zoeken langs weiden waar de runderen van Natuurpunt grazen van april tot november om verbossing van de beekvallei tegen te gaan.

Rechts achter een paardenweide komen we bij een rietveld en een broekbos met afstervende populieren. We spotten een Zilverreiger die zit te rusten in een boom. Het rietveld geeft beschutting aan zangvogels zoals Blauwborst, Springkhaanzanger en Kleine karekiet en verschaft hen plaats om te broeden.

Bij verderzetting van de tocht passeren we een grote cirkelvormig uitgegraven poel.

Op de vraag of hier kikkers, padden en salamanders zich voortplanten krijgen we te horen dat dit de thuishaven is van de Hondsvij, een exoot, die de amfibieën hier geen schijn van kans geeft op voortplanting. We wandelen dwars door de weiden naar het plankenpad aan De Overslag.

We steken de Oude Beek over. De Oude Beek werd gegraven om de omliggende gronden licht te ontwateren of te bevoeien. Dit "weteren" diende om de grond te bemesten met het voedselrijke beekwater. Later werd de Oude Beek sterk uitgediept. Daardoor werd er te veel water aan de moerassige gronden onttrokken. De bodem, die bestaat uit dikke veenpakketten tot soms wel 6 meter dik, droogde gedeeltelijk uit. Hierbij kwamen heel wat voedingsstoffen vrij en werden de typische laagveenplanten verdrongen door distels, netels en andere ruigtekruiden. In het gebied

dat Natuurpunt beheert werd de beek opnieuw ondieper gemaakt. Het water blijft langer ter plaatse en de moerassige ondergrond kan zich herstellen. We merken tussen de wilgen en elzen de stevige wortelstokken op van de Slangenwortel. Op het veen groeien en bloeien in de zomer verscheidene zeggensoorten: Zwarte zegge, Snavelzegge, Scherpe zegge...

Op het einde van het plankenpad overschrijden we de Zwarte Beek.

Wanneer iemand van onze groep vraagt waar deze naam zijn oorsprong vindt, verduidelijkt Willy dat er alleszins twee verklaringen zijn voor het woord zwart, dat vroeger "swert" of "swet" uitgesproken werd. Dikwijls werd een naam met "swert" of "swet" gegeven aan plaatsen die aan een gemeentegrens lagen. Dit kan dus alleszins opgaan voor een deel van de Zwarte Beek die de grens vormde tussen Hechtel en Koersel.

Ook verder stroomafwaarts vormde de Zwarte Beek een grens, met name tussen o.m. Paal en Lummen. Een andere mogelijkheid is dat men de beken onderscheidde aan de kleur die het water

Wandelen langs de Zwarte Beek

Op stap met de Limburgse Natuurgidsen

er had: bv Zwarte Beek, Rode Beek.

Er is eeuwenlang turf gestoken in de vallei van de Zwarte Beek. Turf is zeer donker van kleur, zowat bruinzwart dus. Uiteraard kwamen bij het turven of het afwateren van de hooilanden turfkorreltjes in de Zwarte Beek terecht. Die konden dus een zeer donkere tot zwarte kleur aan het water geven.

Langs beide zijden van de Zwarte Beek vinden we nog “Oude Bossen” terug. Zelfs op de Ferrariskaarten uit de 18de eeuw staat deze strook al ingekleurd als bos. Meer dan 200 jaar kon de natuur hier bijna ongestoord haar gang gaan. Daardoor ontstond een speciale leefomgeving met typische planten. Dit zijn vooral voorjaarsbloeiers zoals: Lelietje-van-dalen, Witte klaverzuring, Salomonszegel, Gele dovenetel, Muskuskruid en dalkruid. De Zwarte Beek heeft vandaag een mooie waterstand en meandert sierlijk door de vallei. Even verder aan de rechteroever staan in een gekapt stukje bos nog enkele geringde Amerikaanse eiken te schitteren als rechtopstaand dood hout met grote spechtengaten er in. Spechten zijn holenbroeders.

Verlaten spechtenholen worden soms door vleermuizen aangewend of door hoornaars en door andere holenbroeders zoals boomklever, boomkruiper, bonte vliegenvanger...

De Zwarte Beek huisvest ook de zeldzame Beekprik.

We steken de Zwarte Beek terug over om terug uit te komen op de graslanden.

Onze laarzen bewijzen hier hun degelijkheid.

Chris licht hier het moeilijke beheer toe. Maaien en oprapen van het maaisel kan hier alleen d.m.v. de Pistenbully, een omgebouwde sneeuwruimer, of de Softtrac, een klepelmaaier op rupsbanden. De maaibalk wordt ingezet op zeer slecht bereikbare plaatsen. We wandelen over een bijna onzichtbare dijk en een houten brug, die pas voor enkele jaren werd aangelegd door het technieursclubje van Natuurpunt Beringen, terug over de Oude Beek. Hier bevinden zich natte graslanden waar vooral de moerassprinkhaan zich in zijn element voelt. Deze worden alternerend 2-jaarlijks gemaaid.

We passeren richting Hogenbosch nog een sparrenbos dat onlangs door Natuurpunt werd verworven. In het kader van het Natuurinrichtingsproject zal dit gerooid worden, om meer ruimte te geven aan de Watersnip. Het bos is een barrière voor de Watersnip in het landschap.

Aangekomen op Hogenbosch toont Willy ons dat deze plaats een uitloper is van het Kempisch Plateau. We verlaten de beekvallei en wandelen dan welgezend en met opgeladen batterijen terug naar het bezoekerscentrum waar we ons te goed kunnen doen aan een hapje en een drankje en kunnen napraten met de andere Limburgse gidsen. Bedankt voor de mooie wandeling en de boeiende toelichtingen.

Rudi Geenen.

Vormingsactiviteiten

Marc Meert

Niet te missen

In het voorjaar komt alles terug tot leven en bij elke natuurgids begint het te kriebelen om weer allerlei mooie waarnemingen te doen en om allerlei zaken bij te leren. Alle werkgroepen van LIKONA hebben intussen hun jaarprogramma's voorgesteld. Maar ook wij hebben ons programma voor dit jaar min of meer rond.

BLOEMEN

Voorjaarsbloemen (dag- of halve dagwandeling) Cadier en Keer – Bemelen

Het moet niet altijd Elsloo zijn om de voorjaarsbloemen te gaan bekijken. In Nederlands-Limburg zijn er meerdere mooie plaatsen om te genieten van het landschap en van de voorjaarsbloemen. We doen het op een rustige manier en hopen er natuurlijk ook te genieten van een heerlijk lentezonnetje. Onze wandeling begint in Cadier en Keer. We wandelen vandaar uit naar Bemelen. We wandelen langs enkele hellingen en langs een beekje op zoek naar voorjaarsbloemen. Wie een halve dag

wil meewandelen kan tijdig terugkeren naar Cadier en Keer. Voor de anderen picknicken we ergens onderweg. Na een verfrissing of een opkikker in Bemelen wandelen we verder langs enkel mooie plaatsen.

Datum: Zondag 25 maart 2012

Vertrek: Om 9 uur op de carpoolparing in Paal (oprit 26 – E313)

Om 9.30 uur op de carpoolparking in Maasmechelen (oprit 33 – E314)

Einde: rond 17 uur (of rond 13 uur)

In samenwerking met de Werkgroep Ecologie Tessenderlo

Kalk- en zinkflora Plombières – Kanne

Voor deze bloemenwandeling trekken we naar de kalk- en zinkstreek. In de voormiddag wandelen we in het natuurgebied langs de Geul in Plombières. We vertrekken aan het gemeentehuis en dalen onmiddellijk af naar de Geul. Dit oude industriegebied is intussen omgetoverd tot een prachtig natuurgebied. We gaan er op zoek naar het Zinkviooltje, Zinkboerenkers, Engels gras en nadere boeiende planten. Na de middag rijden we naar Kanne. Vanuit Kanne maken we de traditionele

wandeling naar de St-Pietersberg. Hier gaan we op zoek naar de typische kalkplanten.

Datum: Zaterdag 19 mei 2012
Vertrek: Om 8 uur op de carpoolparing in Paal (oprit 26 - E313)
Om 8.30 uur aan de oprit in Tongeren (oprit 32 - E313)
Om 9.30 uur aan het gemeentehuis in Plombières (Place du 3ème Millénaire, 1)
Om 14 uur op de parking in Kanne (Statiestraat)

Einde: rond 17 uur in Kanne
In samenwerking met de Werkgroep Ecologie Tessenderlo

Grassenwandeling

Grassen zijn te moeilijk. Dus kijken we maar liever naar andere bloeiende planten. Op deze manier laten we deze prachtig bloeiende planten vaak links liggen.

Nochtans zijn er grassen die zeer gemakkelijk te herkennen zijn. Voor de rest is het alleen maar de eerste stap te zetten om kennis te maken met deze groep van planten. Je zal zien er gaat een nieuwe wereld voor je open met prachtige vormen en kleuren.

Ditmaal leert Leo Thomassen ons grassen te bekijken en te determineren aan de hand van specifieke eigenschappen in de omgeving van het Schulens broek. Er zullen genoeg grassen zijn om deze (beter) te leren kennen. Na deze kennismaking ga je de grassen anders bekijken en zal je in de toekomst niet meer spreken van gras maar van 'Vossenstaart, Glanshaver, Beemdlangbloem' en zo meer.

Datum: zondag 3 juni 2012
Vertrek om 9u aan de kerk in Schulen (einde ± 12u)
Een loepje meebrengen is noodzakelijk. Afhankelijk van het weer kunnen laarzen ook nuttig zijn.

PADDENSTOLEN

Cursus "Paddenstoelen voor beginners" 2012

Evenals vorige jaren richt CVN - Limburgse natuurgidsen in samenwerking met Natuurpunt Hasselt-Zonhoven en Likona een cursus in voor hen die meer over

Niet te missen

paddenstoelen willen weten. Lesgever en begeleiders van de excursies zijn ervaren paddenstoelenkenners van de Mycologische vereniging Limburg (Mycolim – KVMV).

De cursus start einde augustus en loopt over 5 zondagen, telkens van 9u. tot 12u.

Zo 26 augustus: inleidende les
Het Groene Huis, Provinciaal domein van Bokrijk

Lesgever: Jean Vangrinsven

Zo 2 september: excursie
Lozerheide, Kaulille – afspraakplaats:
Kerk van Kaulille om 9.00u.

Gids : Jean Vangrinsven

Zo 9 september: excursie
Domein Nieuwenhoven, Sint-Truiden
Afspraakplaats: Parking Domein Nieuwenhoven om 9.00u.

Gids: Gut Tilkin

Zo 16 september: excursie
Domein Hengelhof, Houthalen
Afspraakplaats: Parking Engelhof

(Hengelhof) t.g.o. Congresgebouw om 9.00u.

Gids: Jan Cornelis

Zo 23 september: excursie
Vijverstraat, Zolder – afspraakplaats:
Kerk van Bolderberg om 9.00u.

Gids: Richard Pawlowski

Het cursusgeld bedraagt 10 euro waarvoor u ook een syllabus ontvangt. Dit bedrag kan gestort worden vóór 15 augustus 2012 op rekening 784-5608054-25 van de Limburgse natuurgidsen met vermelding van “beginnerscursus paddenstoelen” en uw naam in het vakje mededelingen.

SPORENPLANTEN

Cursus “Sporenplanten” 2012

Al enkele jaren worden er in het Bosmuseum Gerhagen door de Werkgroep Ecologie Tessenderlo tijdelijke tentoonstellingen aangemaakt. Na tentoonstellingen over paddenstoelen, amfibieën, vlinders,... enz. viel de keuze dit jaar op het thema “mossen”. Deze tentoonstelling wordt georganiseerd door de Werkgroep Ecologie Tessenderlo in samenwerking met de Limburgse natuurgidsen en Bryolim (de mossenwerkgroep van LIKONA)

Het wordt een eerste tentoonstelling uit een reeks van twee over de sporenplanten. Deze tentoonstelling kadert in het raam van een cursus over de sporenplanten die in het najaar wordt georganiseerd. Voor volgend jaar wordt er een tentoonstelling aangemaakt over

wieren, varens, paardenstaarten en wolfsklauwen.

De tentoonstelling over de mossen is van zondag 11 maart 2012 te bekijken in het

Bosmuseum Gerhagen. Het Bosmuseum is open elke zondag van 14 tot 18 uur. Vanaf 1 mei ook elke weekday (behalve zaterdag) van 14 tot 17 uur.

Sinds enkele jaren organiseren we de cursus sporenplanten. Dit jaar herhalen we deze cursus in een iets uitgebreidere versie. Vermits er al enkele jaren gekozen werd om in de cursus natuurgids de les paddenstoelen en mossen te beperken tot alleen paddenstoelen kunnen we de les mossen opnemen in de cursus sporenplanten.

De eerste les (en excursie) gaat over de

sporenplanten in het algemeen en komen o.a. de wieren, de paardenstaarten, de wolfsklauwen en vooral de varens aan bod.

Tijdens de excursie die er op volgt gaan we vooral de varens leren kennen aan de hand van een eenvoudige determinatietabel.

De tweede les (en excursie) besteden we vooral aandacht aan de mossen. Zowel tijdens de theorieles als de excursie leren we de algemene mossen kennen aan de hand van opvallende kenmerken. Vermits mosplantjes vaak klein zijn is een vergrootglas tijdens beide activiteiten aan te raden.

Voor wie wil kan ook mee voor een daguitstap naar de kust. Hier gaan we op zoek naar wieren op het strand, naar varens en mossen in de duinen.

De binnenlessen sporenplanten gaan door op woensdag 7 en 14 november van 19u00 tot 21u30 in het bosmuseum Gerhagen in Tessenderlo (Zavelberg 10)

De excursie varens gaat door op zaterdag 10 november van 14u tot 17u in het domein Bokrijk.

De excursie mossen gaat door op zaterdag 17 november van 14u tot 17u in Gerhagen.

De excursie naar zee gaat door op zaterdag 1 december van 8 tot 19 uur

Men kan kiezen om de hele cursus te volgen of voor het deel varens of voor het deel mossen.

Verwacht: herhaling cursus kaart en kompas.

Vissen in onze beken en rivieren

Guido Janssen

Een ecologische waardemeter

Op stap met de natuurgids trek je vaak langs of door waterrijke gebieden.

Moerassen, vennen, poelen, veengebieden, beken, overstromingsgebieden ..., al of niet natuurlijk, stilstaand of stromend water, ze herbergen allen een enorme rijkdom aan planten en dieren.

Naast het verbeteren van de waterhuishouding, o.a. als buffer bij extreme regenval en aanvulling van de grondwatertafel, hebben deze ecosystemen een onschatbare waarde. In deze schatkamers van biodiversiteit vertellen we tijdens gidsbeurten dan ook terecht honderduit over allerlei waterplanten, amfibieën, watervogels, libellen...

Vissen die ook een belangrijke functie vervullen in dit waterecosysteem komen tijdens onze uitstappen echter zeer sporadisch of helemaal niet aan bod.

Toegegeven, je ziet ze niet zo vaak, maar toch zijn ze er, of zouden er toch moeten zijn!

Het was reeds in de 19de eeuw dat de Duitser Max Von dem Borne de rivier indeelde in verschillende zones in functie van de meest voorkomende vissoort. Zo onderscheidde hij in de zuurstofrijke bovenloop de forelzone, vervolgens de vlagzalmzone, de barbeelzone in de middenloop en in de traagstromende tot stilstaande benedenloop de brasemzone.

Aangezien iedere zone correspondeert met een welbepaalde visgemeenschap kennen we dus voor elk type water de theoretische visgemeenschap. Hier per zone alle vissoorten van elke visgemeenschap opsommen lijkt me niet erg opportuun en beperk ik me tot enkele voorbeelden.

Snelstromend en zuurstofrijk water:

Beekforel

Rivierdonderpad

Vissen in onze beken en rivieren

Guido Janssen

Een ecologische waardemeter

Stromende waters

Kopvoorn

Barbeel

Laaglandbeken

Beekprik

Riviergrondel

Stilstaand water

Helder, plantenrijk oligotroof water:

Snoek

Zeelt

Vissen in onze beken en rivieren

Guido Janssen

Een ecologische waardemeter

Troebel eutroof water

Pos

Brasem (met paaiuitslag)

De aanwezigheid of het ontbreken van een bepaalde vissoort vertelt ons bijgevolg iets over de ecologische toestand van de locatie.

De ecologische kwaliteit van een binnenwater kan bijgevolg geëvalueerd worden op basis van de vissamenstelling: de IBI, de index voor biotische integriteit, of visindex. (De BBI of Belgisch biotische index is eveneens een ecologische kwaliteitsindex, maar steunt op de aanwezigheid van de aquatische macro-invertebraten.)

Volgens beide kwaliteitsschalen is de biologische waterkwaliteit van het Vlaamse oppervlaktewater de laatste 20 jaar licht verbeterd.

Toch zijn nog forse inspanningen nodig, zowel de waterkwaliteit kan verbeteren als de structuurkwaliteit, o.a. hermeandering, oeverinrichting e.d.

Waterlopen dienen te meanderen en moeten in verbinding staan met moerassen en overstromingszones: de kraamkamers voor vele vissoorten.

Aangezien vissen gedurende hun levensloop verschillende leefgebieden combineren, moeten ze immers kunnen migreren. Vandaag zijn al heel wat vismigratiekelpunten gesaneerd.

De doelstelling tegen 2021 is vrije vismigratie verzekeren in alle ecologisch belangrijke waterlopen en dit voor de gehele Benelux.

Volgens inventarisaties na 1984, telt men in Vlaanderen 86 vis- en rondbeksoorten.

86 vis- en rondbeksoorten	{	40 soorten	{	50% = niet inheems
				50% = zee-brakwatersoort
	{	46 soorten	{	20% (9 soorten) = uitgestorven
				60% (28 soorten) = bedreigd
				20% (9 soorten) = niet bedreigd, goed

Vissen in onze beken en rivieren

Guido Janssen

Een ecologische waardemeter

Uitgestorven soorten kunnen via uitzetting terug worden geïntroduceerd. Zo kwam kwabaal historisch voor in Vlaanderen.

Deze vissoort is sinds 1970 uitgestorven in België. De kwabaal is de enige vertegenwoordiger van de kabeljauwachtigen die zijn volledige levenscyclus doorbrengt in zoetwater.

In de viskwekerij van INBO te Linkebeek heeft men kweekprogramma's opgestart voor een achttal vissoorten, waaronder kwabaal.

In 2006 werden 3000 éénzomerige kwabalen uitgezet in de Abeek.

Tijdens het visonderzoek dat we in 2010 in de Abeek (hot spot in Vlaanderen) uitvoerden konden we 18 vissoorten noteren en wat kwabaal betreft vingen we 38 subadulten.

Kwabaal

Net als de kabeljauw heeft de kwabaal één kindraad, waarmee hij de bodem aftast naar voedsel. Het is een langgerekte gemarmerde vis, met een brede platte kop, een duidelijke zijstreep, en een zeer lange rug- en aarsvin zoals de paling

Op de Rode Lijst van de op wereldschaal bedreigde soorten staan vijf vis- en rondbeksoorten die ook in Vlaanderen voorkomen (Rivierprik, Beekprik, kroeskarper, grote modderkruiper en spiering)

Voor Vlaanderen zijn de beken met het grootste aantal zeldzame soorten te vinden in de regio Kempen (Grote en Kleine Nete), Maas met zijrivieren en enkele zijbeken van de Demer.

Misschien iets om aan te denken tijdens een volgende wandeling?

Guido Jansen

Reactie op 'Paddenstoelen à l'Italiano' in Erica Winter 2012

Als medeoprichter van de Vlaamse-Mycologen-Vereniging (nu Vlaamse Mycologische Vereniging) wil ik er de aandacht op vestigen dat er binnen deze vereniging een Gedragscode voor Mycologen bestaat.

In Vlaanderen is de druk op de natuur enorm. Laat ons daarom – ook buiten deze vereniging – deze gedragscode tegenover paddenstoelen zoveel mogelijk toepassen.

Luc Lenaerts
Fonteinstraat 8
3560 Lummen

Gedragscode voor Mycologen Paul Van der Veken (1)

De achteruitgang van de mycoflora in W.Europa is onmiskenbaar. Overal zijn mycologen en hun verenigingen daarmee begaan en worden maatregelen genomen of voorgesteld om de mycologische diversiteit te vrijwaren.

Ook in Vlaanderen zijn een groot deel van de macromyceten bedreigd (2) en moeten alle mycologen, meer dan voorheen, zich inzetten voor een maximaal behoud van de mycoflora en haar biotopen.

Van overheidswege zijn al een reeks beschermde maatregelen genomen om daar aan tegemoet te komen: beperking van de toegang tot bossen en natuurgebieden; verplichting om op wegen en paden te blijven; verbod om bloemen, paddenstoelen,... te plukken, verstrenging van de vergunningsprocedure om onderzoek te doen in beheerde bossen en reservaten.

Ten einde de wetenschappelijk verantwoorde studie van fungi, zoals die beoefend wordt binnen de erkende mycologische verenigingen, te vrijwaren, voert de overkoepelende Vlaamse-Mycologen-Vereniging een gedragscode in, die het vertrouwen kan krijgen van de overheden, zodat die de traditionele werkwijze van de mycolgen aanvaardt of gedooft.

Deontologische Code voor de Vlaamse Mycoloog

De Vlaamse-Mycologen-Vereniging en de erkende mycologische verenigingen die er deel van uitmaken zetten zich in om het internationaal en nationaal onderschreven behoud van de biodiversiteit en van de duurzame ontwikkeling mee te realiseren. Behoud en bescherming van de mycoflora zijn daarin een belangrijk facet, omdat de rol van de fungi in ieder ecosysteem onvervangbaar is.

Gedragcodes voor Mycologen

Reactie op 'Paddenstoelen à l'Italano' in Erica Winter 2012

De Vlaamse mycologen verrichten inventariserend studiewerk om de kennis van de mycoflora van Vlaanderen te vergroten en evenzeer bijdragen te leveren tot de mycolgische kennis in brede zin (mycologie, ecologie, systematiek,...)

Zij verrichten hun studiewerk zonder hun studieterrein te verstoren of verarmen, wat o.m. inhoudt: minimale betreding, minimale staalname van studiemateriaal voor het noodzakelijk microscopisch onderzoek en de opstelling van wetenschappelijke documenten; geen pluk van eetbare paddenstoelen tijdens de door verenigingen ingerichte excursies.

Opgestelde vindlijsten kunnen, indien gewenst, bezorgd worden aan de beheerders van de bestudeerde terreinen, mits de rechten van de auteurs van de gegevens gerespecteerd worden; de vindlijsten worden ook bezorgd aan de erkende databanken.

Ingezamelde studie- en collectiemateriaal wordt door de mycologg bij leven, of nadien, ondergebracht in officiële herbaria (bv. Nationale Plantentuin, Universiteit, Instituut).

Iedere mycoloog zal bij educatieve taken (rondleidingen, tentoonstellingen, geschriften,...) zich inspannen om bovenstaand gedachtengoed te propageren bij zijn publiek.

(1) Emer.Prof.P. Van der Veken, Rijnvissehpark 12, B-9052 Gent, zwijnaarde

(2) Walley, R & Verbeken, A - Een gedocumenteerde Rode Lijst van enkele groepen paddenstoelen (macrofungi) van Vlaanderen. 84p. (2000). Instituut van Natuurbehoud, Brussel.

Noord-Zuid nieuws en mijmeringen over vroeger

Noord-Zuidnieuws

Vorige keer was er zoveel en dan nog zo verwarrend nieuws zodat ik problemen had met mijn samenvatting. Deze keer is er heel wat minder maar wel zeer belangrijk nieuws.

Voor de jaarwisseling werd immers al gemeld: “Raad van State schorst plannen voor Noord-Zuid.” Dit houdt in dat er van dan af niets meer kan gebeuren en staat alles op de pauzeknop zoals de woordvoerder van het Ministerie van Ruimtelijke ordening reageerde. Pas in de tweede helft van 2012 spreekt de Raad van State zich uit over de eventuele vernietiging. En zoals altijd in zulke gevallen zijn er winnaars en verliezers.

1. De actiegroepen, tegen de Noord-Zuid, welke naar de Raad van State stapten hebben alvast hun eerste slag thuisgehaald.
2. De Ministers Jo Vandeuren en Ingrid Lieten reageren ontgoocheld. “Wij moeten bekijken hoe wij dit dossier zo snel mogelijk weer op het goede spoor krijgen” klinkt het.
3. De sociale partners: Unizo, Voka enz. zijn zeer ongelukkig met de uitspraak. Zij hebben zich nooit uitgesproken over het tracé maar willen Noord-Limburg niet afgesloten zien en pleiten voor een aansluiting met Eindhoven.
4. Verder zijn er verschillende reacties van handelaars die zekerheid willen hebben want zij krijgen nu natuurlijk geen vergunning om uit te breiden. Zij kunnen nu evenmin verhuizen omdat zij nu nog geen tegemoetkoming kunnen krijgen.

Nu nog even het laatste nieuws dat mij werd gemeld:

De Vlaamse gemeenschap heeft nu een tweede advocaat ingezet tegen de beslissing van de Raad van State. Zij wacht voorlopig af tot na de definitieve uitspraak in de tweede helft van dit jaar. Indien zij weer in het ongelijk gesteld worden dan start weer een bijzonder zware procedure. Dan moet opnieuw een MER opgemaakt worden. Met dezelfde uitslag? Dat kan moeilijk.

“Ons advocaten hebben niet alleen gevraagd het MER te schorsen maar ook het GRUP zodat men niet snel opnieuw kan starten” aldus Gust Feyen.

En dan nu weer over vroeger.

De kraanzaag.

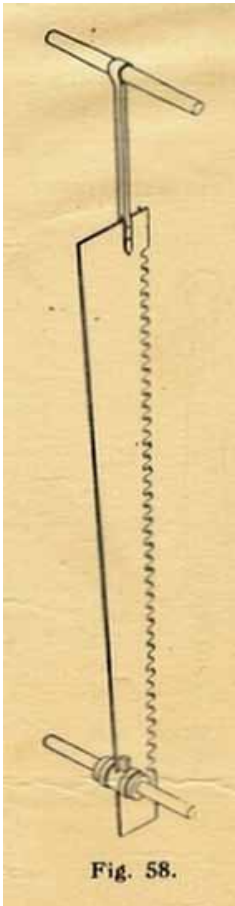
Vorige keer had ik het over het vellen van bomen met de boomzaag. Voor de opkomst van de kettingzaag, met benzinemotor aangedreven, was het de boomzaag die

Noord-Zuid nieuws en mijmeringen over vroeger

algemeen gebruikt werd voor dit werk. Dit ging toch al veel beter dan het vellen met de aks (grote bijl) wat zeer arbeidsintensief was.

Ook vertelde ik hoe ik samen met mijn vader de boomzaag hanteerde om populieren te vellen.

Maar de tijd dat men met de hand boomstammen tot planken en balken zaagde heb ik niet meer meegemaakt. Wij deden immers de stammen al naar de zagerij. Wij hebben moeten wachten tot na de eerste wereldoorlog eer er voor deze bewerkingen van enige mechanisatie sprake was. Al zien wij in sommige musea (o.a. in het zwarte woud) zagerijen, aangedreven door wind-of watermolens, waar de boom op een slede werd gelegd en automatisch voortbewoog langs zagen welke op een raam gemonteerd waren. Deze zagen bewogen op en neer door een vernuftig systeem dat zijn energie haalde uit diezelfde molens.

Maar tot op het einde van de negentiende eeuw gebeurde dit houtzagen nog volledig met de hand. Het zogenaamde “kraanzagen” was toen nog algemeen gebruikelijk. Zo een kraanzaag had aan een uiteinde (het bovenste) een stok van ongeveer dertig centimeter dwars op het zaagblad en aan het andere uiteinde (het onderste) ook zo een stok maar dan in de richting van het zaagblad. De bovenste stok diende om de zaag omhoog te heffen en om de juiste richting aan het zaagspoor te geven terwijl de onderste stok diende om de zaag met kracht door de boomstam te trekken. Op het plaatsen van de onderste stok bestonden evenwel verschillende variaties, soms stond deze zelfs ook dwars op het zaagblad.

Tot op den dag van vandaag kunnen wij nog op meerdere plaatsen kijken naar “demonstratiezagen” zelfs in het openluchtmuseum van Bokrijk. Ook in Nederland gebeurt dit nog tijdens “ambachtendagen”.

Wel heb ik nog een man gekend die de leiding had bij het bouwen van lemen huizen. Hij heette Mathijs en was de timmerman die zorgde voor het schrijn of skelet van het huis. Het eerste wat moest gebeuren was een kuil graven met daarboven een stelling waarop de boomstammen kwamen te liggen. Naargelang de grondwaterstand was de kuil dieper of minder diep en vanzelfsprekend de stelling hoger of lager want de onderste zager moest fatsoenlijk rechtop kunnen staan. Bij Nelis bijvoorbeeld was de kuil slechts een goede halve meter diep, zo hoorde ik van mijn vader. Die streek van Berenbroek behoorde immers tot het natste gedeelte van Genk (ongeveer 40 meter boven de zeespiegel)

Noord-Zuid nieuws en mijmeringen over vroeger

De voorbereiding

Op de koppen van de stammen maakte Mathijs een tekening van wat er moest gezaagd worden. En omdat men in de lengterichting op zo een ruwe stam, die dan ook nog altijd niet zo recht was, zomaar geen rechte lijnen kon trekken gebruikte hij een “smetkoord”. Dit was een dunne koord welke met een poeder, dikwijls kalk, werd ingewreven, aan beide uiteinden vastgehouden, in het midden opgeheven en laten vallen. De smetkoord had dan de boom besmet met een rechte witte lijn van poederkalk. Nu kroop de zager in de zaagkuil terwijl de man boven op de stelling zorgde voor het volgen van de juiste lijn.

Er werd ook intussen een fundering gemaakt. Hiertoe werd een sleuf gegraven, met wit zand gevuld en overvloedig met water begoten. Als het water weggetrokken was ontstond een vrij harde ondergrond om enige lagen baksteen op te metselen.

Mathijs tekende inmiddels een gevel op de grond en markeerde dit met houten piketjes. Vervolgens dat er balken gezaagd werden legde hij die aan op zijn grondtekening en tekende hij waar pennen moesten gezaagd en gaten moesten gemaakt worden. Kromme balken werden uitgezocht en in twee gezaagd om een mooie symmetrische figuur in de gevel te bekomen. Deze kromme balken werden dan ook nog schuin geplaatst om het raamwerk stevig haak te houden.

Ook werden de horizontale tussenstukken bevestigd en ook de verticale latten waar de fitsen tussen geregen werden. Fitsen waren dunne gekloven latjes welke met hun ruw oppervlak ideaal waren om de bepleistering te houden. De bepleistering

bestond uit kalk, leem, zand, koehaar en fijngekapst stro.

Maar dan was Mathijs zijn werk al lang afgelopen.

Volgende keer vertel ik over een ooggetuige verslag en over een nieuwsje uit Byumba. Tot dan.

René

Coverfoto, inhoud en bibliografie
- Henny J. de Groot
- www.natuurfoto-zeevang.nl

In memoriam
- Foto CVN en WLN

Vissen in onze beken en rivieren
- Foto's Guido Janssen

Diplomerings
- Foto Marcel Lemmens

Cursus natuurgids
- Foto Jos Vandenbergh

Verslag jaarvergadering
- Foto's Erna Aerts

Last Minute

Korstmossenwandeling

Onderleiding van Dries Vanden Broeck, vindt op 16 Jun 12 een korstmossenwandeling plaats te Hechtel. Afspraak aan de kerk van Hechtel om 09Hr30 of 13Hr00. Picknick en drank meebrengen voor wie de hele dag meegaat.

Contactpersoon:
Johan Van Meerbeek
johan.van_meerbeek@rzst.be
011/6745 60

Kalender Vormingsactiviteiten 2012

Datum	Thema	Plaats	Uur	Samenkomst	Einde
24 Mar	Kaart en Kompas	Bokrijk – Genk (Theorie)	13.45	Kasteelparking Domein Bokrijk	17.00
25 Mar	Mossen praktijk	Neerpelt	-	Zie Pag 23 – 24	-
25 Mar	Voorjaarsbloemen (l.s.m. Werkgroep Ecologie Tessenderlo)	Kadier en Keer Bemelen	-	09.00 Carpoolparking Paal (Oprit 26 – E313) 09.30 Carpoolparking Maasmechelen (Oprit 33 – E314)	17.00
31 Mar	Kaart en kompas	Genk (Praktijk)	13.50	Parking Kattevenia Genk	17.00
19 Mei	Kalk- en Zinkflora (l.s.m. Werkgroep Ecologie Tessenderlo)	Plombières (09.30 Gemeente-huis Plombières – Place du 3ème Millénaire, 1) Kanne 14.00 Parking Kanne – Stationstraat	-	08.00 Carpoolparking Paal (Oprit 26 – E313) 08.30 Oprit Tongeren (Oprit 32 – E313)	17.00
03 Jun	Grassen	Schulen	09.00	Kerk Schulen	12.00
16 Jun	Korstmossen Daguitstap (= geen vormingsactiviteit)	Hechtel	09.30 en 13.00	Kerk Hechtel Johan Van Meerbeek,	
26 Aug, 02 , 09, 16 en 23 Sep	Paddenstoelen	Zie Pagina 19 en 20			
07 en 14 Nov	Sporenplanten Theorie	Tessenderlo	19.00	Bosmuseum Gerhagen, Zavelberg 10	21.30
10 Nov	Sporenplanten Praktijk	Domein Bokrijk	14.00	Later	17.00
17 Nov	Sporenplanten Praktijk	Gerhagen	14.00	Bosmuseum Gerhagen, Zavelberg 10	17.00
01 Dec	Sporenplanten Praktijk	Kust	08.00	Later	19.00